

Тому сьогодні в Україні доцільним видається проведення загальносуспільного обговорення напроцьованого Конституційною Асамблеєю проєкту конституційних змін та прийняття відповідного закону за процедурою, визначеною Конституцією України у розділі 13. Прийняття ж нової Конституції на референдумі видається можливим після внесення змін до чинної Конституції щодо визначення такої процедури. Це забезпечить узгодження позицій різних політичних сил, які представляють у парламенті відповідні частини українського суспільства (адже Закон має бути прийнятий більшістю у 2/3) та загальносуспільне схвалення, оскільки такі зміни потребують затвердження на всеукраїнському референдумі.

Камінська Н. В.,

професор кафедри конституційного та міжнародного права НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

РЕФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОСНОВИ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Оцінюючи сучасний стан системи місцевого самоврядування, її здобутки і недоліки, а також виходячи зі змісту і практик реалізації Європейської хартії

місцевого самоврядування (Хартії), Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» 1997 р. та інших нормативно-правових актів у цій сфері, можна виділити ряд принципових положень.

По-перше, неоднозначними є визначення суб'єкта місцевого самоврядування. Підтвердженням того, що причини недостатньої ефективності місцевої публічної влади частково закладені у її конституційній моделі, є розбіжність у трактуванні поняття «місцеве самоврядування» у Конституції та Хартії. За ст. 3 Хартії основним його суб'єктом вважаються органи місцевого самоврядування і подано їх перелік. У чинній Конституції України основним суб'єктом місцевого самоврядування є територіальна громада. Крім того, вона не дає чіткого розуміння суб'єкта місцевого самоврядування у районі та області, констатує, що обласні та районні ради є органами, які представляють спільні інтереси територіальних громад. Загалом не відповідає загальноєвропейським стандартам відсутність повноцінних органів регіонального самоврядування, зокрема виконавчих органів обласних і районних рад.

По-друге, конституційне визначення місцевого самоврядування лише як права територіальної громади дещо обмежене порівняно із запропонованим у Хартії (право і реальна здатність органів місцевого самоврядування регламентувати значну частину державних справ і управляти нею, діючи в межах закону під свою відповідальність і в інтересах місцевого населення). Розуміння даного поняття лише як права, не підкріпленого його реалізацією, юридично обґрунтовує існування територіальних громад, що не матимуть реальної спроможності самостійно вирішувати питання місцевого значення.

До того ж, Конституція зафіксувала адміністративно-територіальний устрій часів СРСР. Наслідком цього стало існування великої кількості територіальних громад, які економічно та фінансово неспроможні виконувати функції та повноваження, покладені на них законом. Такий стан, у певній мірі, зумовлений відсутністю норми, у якій би містилась вимога про можливість створення адміністративно-територіальної одиниці лише за умови, коли органи територіальної громади цієї одиниці здатні забезпечити надання мінімального обсягу публічних послуг. Така вимога корелюється з положеннями хартії.

По-третє, більшість територіальних громад в Україні не є самодостатніми, вони не відповідають Номенклатурі територіальних одиниць для статистики N.U.T.S., розробленій і запровадженій Європейським Агентством статистики, якій мають відповідати АТО нових країн-членів ЄС. Три регіональні рівні для країн-членів ЄС є обов'язковими: NUTS 1 – від 3 до 7 млн. жителів, NUTS 2 – від 800 тис. до 3 млн., NUTS 3 – від 150 до 800 тис. осіб; NUTS 4 та 5 – місцеві одиниці регіональної статистики ЄС здійснюються на добровільних засадах. Якщо країна-член ЄС не має на відповідному рівні АТО адекватного розміру, такий рівень встановлюють шляхом об'єднання необхідної кількості менших сусідніх адміністративних одиниць. у «неадміністративні одиниці».

В Україні її ще не впроваджено, не запропоновано моделі пристосування до існуючого адміністративно-територіального устрою. Не дивлячись на ряд правових актів (Стратегії інтеграції України до ЄС, затвердженої Указом Президента України 1998 р., Програми інтеграції України до ЄС, схваленої КМУ і т.д.), впровадження NUTS не було внесено до затверджених урядом заходів. Постає необхідність впровадження вітчизняної моделі статистичної номенклатури територіальних одиниць, яка б відповідала європейським стандартам, враховуючи досвід держав, які недавно ввійшли до ЄС.

Можливо оптимальним є для NUTS-1 6 соціально-економічних районів (надобласних регіонів), NUTS-2 – АР Крим, області та міста з спеціальним статусом (Київ і Севастополь), NUTS-3 – проміжної між обласною і районною ланка, а саме міста державного, республіканського або обласного значення, групи прилеглих районів із спільними економічними інтересами; NUTS-4 – сільські райони, райони у містах з районним поділом, міста обласного значення без районного поділу; NUTS-5 – статистичні рівні за критерієм субсидіарності, тобто наближеності влади та суспільних послуг до населення, а саме сільські поселення, селища міського типу, міста без районного поділу і райони у містах з районним поділом. Звісно, можливі й інші варіанти впровадження цієї системи на основі цілісної моделі вітчизняної системи статистичного обліку з урахуванням європейського досвіду, пріоритетів адміністративно-територіальної реформи України, особливостей розвитку територій, місцевого населення і громади для створення умов їх ефективного соціально-економічного розвитку.

Цей перелік основних проблем в організації та функціонуванні існуючої в Україні моделі територіальної організації влади, системи місцевого самоврядування в умовах євроінтеграційних процесів України, гармонізації

національного законодавства з існуючими європейськими правовими стандартами можна продовжувати.

На наше переконання, шляхи їх розв'язання зумовлюють внесення змін і доповнень до багатьох нормативно-правових актів у муніципальній, конституційній, земельній, фінансовій, господарській, адміністративній та ін. галузях. Потребують удосконалення певні конституційні положення, закони про місцеве самоврядування, про вибори депутатів місцевих рад і їх голів, про місцеві державні адміністрації, про стимулювання розвитку регіонів, про територіальний устрій, про службу в органах місцевого самоврядування, про транскордонне співробітництво і т. і.

При цьому важливо максимально враховувати існуючий (або перспективний) адміністративно-територіальний поділ, особливості розвитку територій, інтереси місцевого населення й територіальних громад, забезпечення цілісності державної території розвитку.

Пустовіт Ж. М.,

професор кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ, кандидат
юримічних наук, доцент

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ФУНКЦІЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Формування громадянського суспільства і побудова правової, демократичної, соціальної держави є підґрунтям для трансформації українського суспільства та механізму державної влади в Україні. Основою таких процесів є визначене Конституцією України пріоритетне місце Верховної Ради України в системі органів державної влади та ставлення до неї як до атрибуту демократичності української держави. Наразі вельми важливим питанням науки конституційного права є системне дослідження конституційно-правового статусу Верховної Ради України з метою удосконалення його діяльності та зростання авторитету в суспільстві та державі. Особливо актуальним у цьому плані є теоретичне обґрунтування класифікації функцій Верховної Ради України, визначених Конституцією України.

Визначення основних критеріїв класифікації функцій Верховної Ради України має як науково-теоретичне так і практичне значення, адже без розуміння питання змісту, сутності та класифікації функцій Верховної Ради України неможливо ґрунтовно і якісно організувати його діяльність.

Наукова класифікація будь-якого суспільного явища, у тому числі органів державної влади і зокрема Верховної Ради України, має здійснюватися за певними, об'єктивно існуючими ознаками, критеріями, насамперед, за об'єктами, суб'єктами, способами, засобами та іншими елементами діяльності.

Наприклад, за суб'єктами діяльності функції парламентів можна поділяти на загальні, загальнопарламентські та функції палат парламентів та інших його структур, передусім комітетів, фракцій, груп та його інших інституцій.